

351.88/4:336
EEG/Eng.

15-2-63

MVB

F 1987/63

AMBASSADE VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

ROYAL NETHERLANDS
EMBASSY

ECONOMISCHE AFDELING

DIE *DES*
SEK. 23 Jan. 1963
15708
Dossier 996.0 EEG VK
toetreding

VERTROUWELIJK

No. 1966/139

Londen, 28 januari 1963
38 Hyde Park Gate, S.W.7

Onderwerp: Crisis in de onderhandelingen
over Britse toetreding tot E.E.G.

Mon. 18/1.63

Naast de "Skybolt zaak" en de rede van Acheson heeft de schok, welke het persgesprek van de Gaulle hier te lande heeft teweeggebracht, in zoverre een heilzaam gevolg genad, dat de vraagstukken, waarom het in wezen voor Groot-Brittannie gaat, aan het Britse volk veel duidelijker voor ogen zijn komen te staan. Het inzicht, dat een rationele en van feiten uitgaande samenwerking in de westelijke wereld nog slechts geringe ruimte biedt voor een bijzondere en bevoorrechte plaats van het V.K. begint thans meer en meer, ook in de brede lagen van de bevolking, door te dringen. Men heeft er zich rekenschap van kunnen geven, waartoe verwezenlijking van de eis van de Generaal op een hoofdrol voor Frankrijk kan leiden en beseft thans beter hoezeer men zelf met een bepakking van verouderde voorstellingen en aanspraken met de geschiedenis uit de pas zou kunnen raken.

Een verder winstpunt is, dat het voor een groot deel van het publiek wel duidelijk is geworden, dat er voor de Britse toetreding tot de Gemeenschappelijke Markt eigenlijk geen gelijkwaardig alternatief bestaat. Aan de oprechtheid van de bedoelingen van de Gaulle met zijn aanbod tot een of andere vorm van associatie kan thans nauwelijks iemand nog geloven, zulks nog afgezien van het feit, dat men wel begrijpt, dat men het Franse staatshoofd met zijn gevaarlijke Europese aspiraties in de kaart zou spelen en dat er van een politieke medezeggenschap van Groot Brittannie, waarop de regering sinds haar aanvraag tot volledig lidmaatschap steeds meer de nadruk heeft gelegd, voorlopig niet veel meer terecht zou komen.

Ook noopt de situatie, zoals die nu is ontstaan, tot een meer realistische beoordeling van de mogelijkheden van tariefonderhandelingen in het kader van de Kennedy ronde en van een versteviging van de samenwerking met het Gemenebest en met de EVA-landen, waarop de labour-oppositie en de conservatieve tegenstanders van de toetreding tot de Gemeenschappelijke Markt nu uiteraard weer de nadruk leggen. Dat daaraan bijzondere aandacht zal moeten worden

-geschonken-

Zijner excellentie
de Heer Minister van Buitenlandse Zaken,
's-Gravenhage.

c.c. Directoraat-Generaal voor de Buitenlandse Economische Betrekkingen,
c.c. Ministerie van Landbouw
c.c. Ministerie van Financien.

geschonken, indien de onderhandelingen te Brussel mislukken, wordt niet betwijfeld, maar men begrijpt wel dat het hierbij slechts kan gaan om een "pis aller".

Niet alleen de regering geeft blijk van een zelf-beheersing, welke de Britse reputatie te dien aanzien eer aandoet, doch ook de pers, behoudens enkele bladen die zich altijd al tegen toetreding hebben gekant. Ook het publiek reageert tot dusver kalm, voorzover dat kan worden afgeleid uit het vrijwel ontbreken van ingezonden stukken, die blijk geven van jingoïsme en het uitblijven van bijzondere acties. Men voelt zich wellicht moreel gesterkt nu er niet langer aan kan worden getwijfeld, dat Groot-Brittannië door vijf van de zes leden van de Gemeenschap niet als ongewenst wordt beschouwd en dat deze de Britse toetreding wel degelijk wensen.

De regering heeft ten aanzien van haar EEG-beleid in deze crisis de publieke opinie wellicht meer achter zich dan tevoren. Voor de poging, door de Britse delegatie te Brussel gedaan om de onderhandelingen nog te redden dan wel de onoprechtheid van de Fransen aan te tonen door in haar concessies op landbouwgebied vrijwel tot het uiterste te gaan, blijkt begrip te bestaan. Uiteraard is de Farmers Union in het geweer gekomen en zij heeft in het parlement tijdens het jongste debat over de onderhandelingen te Brussel, zoals te verwachten was, een zekere steun gekregen van de labour-fractie en van de uiterst rechtse conservatieven. De voorzitter van de Farmers Union, de heer Woolley, heeft tijdens de jaarvergadering van zijn organisatie, zijn ontstemming niet onder stoelen of banken gestoken en aan zijn zienswijze publiciteit gegeven door een kostbare advertentie-campagne in alle voornaamste bladen. Vele reacties in de pers wijzen er echter op, dat zijn vergaande en niet meer reële eisen ten behoeve van de Britse landbouw op toenemende wrevel stuiten. Zij, die betogen, dat Groot-Brittannië de gemeenschappelijke landbouwpolitiek in feite niet wenst te aanvaarden, zouden daaruit overigens ongetwijfeld weer nieuwe stof kunnen putten. Trouwens, volgens een Nederlandse waarnemer, zou Woolley, zoals ik langs andere weg reeds berichtte, zelfs binnen de Farmers Union voor zijn opvattingen tegen een sterke onderstroom moeten oproeien.

Met dat al geraakt de regering niettemin in een steeds minder benijdenswaardige positie. Aan de opeenvolging van tegenslagen in haar beleid gedurende het laatste jaar lijkt nog steeds geen einde gekomen. Zojuist is weer bekend geworden, dat de werkloosheid is gestegen boven 800.000. Al houdt men rekening met het feit, dat van dit cijfer - op zichzelf opzienbarend - een groot aantal werklozen moet worden afgetrokken dat moet worden toegeschreven aan het barre winterweer, dan nog blijkt niettemin de tendentiele sterke toeneming van de werkloosheid sinds de herfst van het vorig jaar zich weer verder te hebben voortgezet.

-Toetreding-

Toetreding tot de E.E.G. vormt een kernpunt van het beleid der regering. Deze zou in haar ogen als het ware de katalisator moeten zijn waarover de ontwikkeling van de Britse economie en de sociale structuur naar een volledige vernieuwing wordt geleid en waardoor aan het Britse volk, doordat het zou meewerken aan de opbouw van West-Europa, een nieuwe "sense of purpose" kan worden gegeven. Slagen de onderhandelingen onverhoopt toch nog, dan zal zij eindelijk kunnen wijzen op een belangrijk succes, waarbij eventuele vergaande concessies om dit te bereiken niet meer in het oog zullen vallen, in de schaduw van de grote overwinning die niemand meer had mogen verwachten. Mislukken zij echter, dan zal daardoor aan de reeks van tegenslagen de zoveelste zijn toegevoegd, ook al zal het feit, dat de schuldige thans duidelijk aanwijsbaar is, de negatieve indruk daarvan op de openbare mening verzachten. De regering zal in dat geval echter, ook al moge men aannemen, dat de oppositie door de dood van Gaitskell vooralsnog is genandicapt en er minder goed in zal slagen de situatie uit te buiten, toch spoedig moeten tonen, dat zij een beleid heeft, dat aan de omstandigheden is aangepast en dat spreekt tot de achterban van de conservatieve partij en het kiezersvolk. De "Times" van heden drukt zich aldus uit: "You cannot set a great army marching uphill from Efta to E.E.C. only to see it marching downhill again". Volgens het zojuist bedoeld artikel valt niet aan te nemen, dat de regering niet over alternatieve mogelijkheden zou hebben nagedacht, al was het alleen maar om te kunnen kiezen toen zij het besluit nam tot de E.E.G. toe te treden. Dat zou echter tevens inhouden, dat het bij een dergelijk alternatief zou gaan om een plan dat men verworpen heeft en dat minder biedt dan toetreding.

Welke nieuwe banen de regering echter bij de vaststelling van haar verder beleid zal kunnen inslaan, valt voorlopig moeilijk te zien en blijft uiteraard giswerk. Het lijkt niet onwaarschijnlijk, dat zij de mogelijkheid voor Groot-Brittannië om later tot de E.E.G. toe te treden "zodra de tijden beter zijn" zal willen blijven openhouden. Een aantal commentaren in de pers heeft deze opvatting uitdrukkelijk naar voren gebracht. In ieder geval blijkt uit de uitlatingen van Heath tegenover mij, waarover ik mocht berichten, alsmede van enkele Britse ambtenaren tegenover mijn medewerkers, dat men wil vermijden voet te geven aan een verdere ontwikkeling van scherpe tegenstellingen. Klaarblijkelijk beoogt men niet verder de weg op te gaan, die met de instelling van EVA werd ingeslagen. Men wenst geen rivaliserende groepen. Dat betekent niet, dat men zal nalaten om van mogelijkheden, die de Kennedy ronde en de relaties met het Gemenebest en de EVA-landen nog zouden kunnen bieden, gebruik te maken om de gevolgen van niet-toetreding enigszins te temperen, maar wel dat daaraan grenzen zijn gesteld, op dat men hierdoor niet zal kunnen compenseren de kansen die toetreding tot de E.E.G. zouden kunnen bieden. Dat ook de regering dit zo ziet mag wellicht worden afgeleid uit de verklaring die Heath te dien aanzien heeft afgelegd tijdens het reeds meer genoemde parlementaire debat over de onderhandelingen van Britse toetreding.

Intussen staat tegenover het niet verkrijgen van de voordelen van het lidmaatschap van de Gemeenschappelijke Markt bij niet-toetreding, dat van Britse zijde ook geen concessies behoeven te worden gedaan. Zo zal de Britse regering vrij zijn haar landbouwbeleid naar eigen inzicht en behoefte te bepalen. Dat zij in dat geval aan de Britse concurrentiepositie nog meer aandacht zal schenken en het belang van het handhaven van lage prijzen voor geïmporteerde voedingsmiddelen niet uit het oog zal verliezen, ligt voor de hand. In hoeverre zij overigens de subsidies aan de Britse boeren, waarvan de telkens weer terugkerende last op de begroting niet voldoende kan worden voorspeld terwijl deze bovendien reeds thans veel te hoog wordt geacht, op de huidige hoogte zal kunnen handhaven valt te betwijfelen.

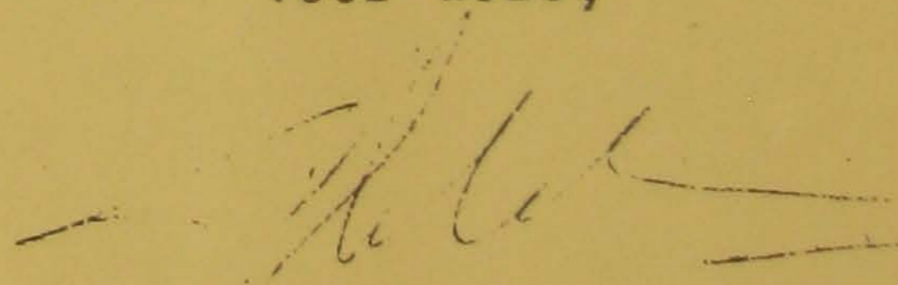
Over de noodzaak om de allereerste prioriteit te geven aan maatregelen bestemd om de Britse economie te helpen uit het slop te raken, bestaat geen meningsverschil. Mislukking van de onderhandelingen te Brussel zal de taak van de regering te dien aanzien nog moeilijker maken. De onzekerheid tengevolge van het uitblijven van een beslissing daaromtrent is immers in belangrijke mate de oorzaak van de huidige moeilijkheden in de sector van de investeringen. Maar ook als thans vast zou komen te staan, dat het V.K. nu niet toetreedt, zal het uitstippelen van een nieuwe koers voor het buitenlands economisch beleid nog veel voeten in de aarde hebben en zal de onzekerheid in beginsel zelfs blijven voortbestaan, zolang de Britse Regering de mogelijkheid van een latere toetreding nog wenst open te houden. Een vraagstuk, dat overigens in dit verband moge worden vermeld, vormen de steeds grotere eisen welke de toenemende investeringen in de landen van het Gemenebest aan de Britse kapitaalmarkt stellen, waaraan men slechts meende te kunnen blijven voldoen indien als een uitvloeisel van het Britse lidmaatschap een beroep kon worden gedaan op het Europese kapitaal.

Indien het V.K. niet toetreedt, zal de Kanselier van de Schatkist wellicht er toe moeten besluiten minder behoedzaamheid te betrachten bij het stimuleren van de economie dan tot dusver. De maatregelen, die hij te dien aanzien sinds de herfst van het afgelopen jaar successievelijk heeft genomen hebben tot nu toe nog weinig resultaat gehad, ook al is daarmee in het totaal reeds een aanzienlijk bedrag aan additionele middelen ten behoeve van de economie gemoeid. Maudling heeft trouwens de bedoeling gehad het effect daarvan te spreiden over een zekere tijd. Voor de vrees, dat in de economie zelf aanwezige krachten in het voorjaar tot een sterke opwaartse druk zouden kunnen leiden, bestaat echter in geval van niet-toetreding wellicht minder aanleiding. Toch zal de nog steeds niet sterke positie van de betalingsbalans de vrijheid van handelen van Maudling blijven beperken. Daarenboven kan de mogelijkheid van een druk op het pond sterling tengevolge van de gebeurtenissen niet worden uitgesloten, al heeft de beurs tot dusver nog betrekkelijk kalm gereageerd. Alleen het agio op investeringsdollars is enigszins sterker opgelopen.

Desondanks heeft de Kanselier van de Schatkist zich zojuist accoord verklaard met de door de National Economic Development Council na een verder onderzoek opnieuw bevestigde doelstelling van een groei van het bruto nationaal product van 4% per jaar en zelfs meer om de inmiddels ontstane achterstand in te lopen, zulks onafhankelijk van de vraag of het V.K. toe zal treden of niet. Het bekend worden hiervan, nu, doet enigszins onwezenlijk aan. De vraag of deze doelstelling thans haalbaar is, te meer omdat de vakverenigingen nog geen enkele neiging tonen om mee te werken aan een nationale inkomenspolitiek, zoals juist een dezer dagen weer is gebleken, moge hier echter verder in het midden worden gelaten. Een indruk omtrent de orde van grootte van het betalingsbalansvraagstuk dat hiermee is gemoeid geeft het percentage van de verhoging van de uitvoer, dat hiertoe zou zijn vereist, hetwelk volgens berekeningen van de N.E.D.C. op 6% moet worden gesteld. Dat men voor een dergelijke afzetverhoging in belangrijke mate mede op de Europese markt zou zijn aangewezen, zij hier slechts terloops opgemerkt.

Bijzonder ~~relief~~ verkrijgt in het licht van het bovenstaande het vraagstuk van de internationale samenwerking op monetair gebied. Het lijkt niet onwaarschijnlijk, dat de Britse regering, vooral indien de onderhandelingen te Brussel niet slagen, in belangrijke mate vooreerst daarop haar activiteit zal richten, teneinde voor haar economisch beleid de nodige armslag te krijgen. In de pers wordt gewezen op het belang van het buitenland zelf om te dien aanzien mede te werken, teneinde te vermijden dat het V.K. mogelijkerwijs de weg van monetaire experimenten of invoerrechten zou worden opgedreven. Ik moge in dat verband overigens wijzen op suggesties van de "Economist" om unilateraal invoerrechten te verlagen onder gelijktijdige invoering van belastingfaciliteiten voor exporteurs of van een herziening van de wisselkoers, op voorstellen van Roy Harrods om invoerrestricties in te stellen en op pleidooien van Cambridge om tot zwevende wisselkoersen over te gaan. Inmiddels is het bekend georden, dat Maudling bezig is zijn voorstellen tot een verruiming van de internationale liquiditeit, waarmee hij in september voor de jaarvergadering van het I.M.F. slechts weinig sympathie vond, meer aannemelijk te maken voor de overige leden van dit instituut. De eerste resultaten hiervan zijn inmiddels aan de betrokken financiële experts in de onderscheidene landen medegedeeld. Naar werd vernomen, zou thans nog grotere aandacht aan de verdere uitwerking en presentatie van dit plan worden besteed.

De Ambassadeur,
voor deze,

Mr. F.J. Gelderman